

Олімпійська освіта в навчально-виховному процесі: педагогічна цінність та соціальна значущість

Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Сучасне суспільство – складна соціальна система, основним елементом якої є люди з їхніми зв'язками та відносинами, це система економічних, політичних і духовних взаємодій різних соціальних суб'єктів [2; 3; 6].

Існує безліч підходів до визначення «системи цінностей», зокрема розподіл на духовні, матеріальні та постматеріальні; суспільні й особистісні; старі та нові; позитивні й негативні тощо. Однак (і це беззаперечно) найвищою цінністю будь-якого суспільства є людина.

А стійким фундаментом та найбільш значущим фактором суспільного відтворення є турбота про підростаюче покоління, а саме навчання й освіта. Від цього залежить як якість майбутніх поколінь, так і життєздатність та ефективність розвитку самого суспільства.

Аналіз літературних даних [1; 2] дає підставу стверджувати, що сьогодні Україна – один зі світових лідерів у впровадженні олімпійської освіти в навчально-виховний процес. Однак просвітницька діяльність, залучення педагогів і батьків до виховання дітей та підлітків на ідеалах олімпізму залишається актуальним питанням.

Зв'язок дослідження з науковими та практичними завданнями. Роботу виконано в межах теми 0111U001714 «Історичні, організаційно-методичні й правові засади реалізації олімпійської освіти України», що розробляється відповідно до замовлення МОН України № 1241 від 28.10.11 р.

Мета роботи – обґрунтування соціальної значущості впровадження олімпійської освіти в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

Завдання роботи:

- 1) аналіз літературних джерел щодо підходів до визначення цінностей у суспільстві;
- 2) висвітлення соціальної значущості сучасного олімпійського руху;
- 3) обґрунтування доцільності включення олімпійської освіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України.

Методи дослідження – аналіз літературних джерел, синтез, узагальнення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Олімпійська освіта, мета якої – залучення дітей і молоді до ідеалів і цінностей олімпізму, займає все більш важливе місце в системі освіти, виховання й навчання підростаючого покоління [1; 2; 4]. У багатьох країнах реалізуються програми олімпійської освіти для школярів, студентів та інших груп населення.

Залучення дітей і молоді до ідеалів олімпізму, що орієнтовані на загальнолюдські, гуманістичні духовно-моральні цінності, зв'язані зі спортом, особливо важливо в сучасних умовах нашої країни – з урахуванням руйнування колишніх ідеологічних стереотипів, а також урахування надмірний прагматизм, який охопив частину молоді, нігілізм і байдужність до духовних цінностей [1].

Філософія олімпізму, що зародилася ще в Стародавній Греції, як відомо, заснована на визнанні соціальної цінності спорту, спортивних змагань і цілеспрямованої підготовки до них, їх величезного значення для людини й людства.

Сучасний олімпійський спорт – наймасштабніше явище нашої епохи, що охоплює представників понад 200 країн світового суспільства. Провідні соціологи звертають увагу на унікальність цього явища, яке понад 100 років привертає увагу глядачів і кожного олімпійського циклу популярність Олімпійських ігор, кількість глядачів та учасників тільки зростають.

Це легко пояснити тим, що в основу ідей олімпізму покладено загальнолюдські ідеали й цінності. Запнимося на основних із них.

Отже, суттєвим складником сучасного олімпійського руху є його гуманістична спрямованість. Зокрема, центральна фігура в олімпійському спорті – людина, її особистість, досягнення. Успіх у спорті майже винятково залежить від її здібностей, знань, волі й наполегливості, її самовідданої праці на тренуваннях. У спортивній діяльності враховують соціальний статус, колір шкіри, віросповідання: виграє той, хто краще підготовлений, тобто реально здійснюється принцип справедливості.

Важливий і соціально-культурний потенціал спорту, що проявляється в проведенні спортивних змагань на різних континентах [4; 5]. Змагання проводять за правилами видів спорту, однак із дотриманням національних традицій країни – організатора змагань, – що сприяє прояву інтересу народів один до одного. Мова спорту – справді інтернаціональна та зрозуміла широким верствам населення земної кулі.

Один із найбільш важливих аспектів культурної, гуманістичної цінності спорту – його зв'язок зі світом естетичних цінностей [6]. У спорті, у всіх формах і видах закладено величезні можливості для естетичного впливу на людину, для виховання здатності сприймати, відчувати й правильно розуміти прекрасне, діяти «за законами краси». Це пов'язано з тим, що люди, які займаються спортом, цікавляться ним, постійно стикаються з різноманітними проявами прекрасного. У спорті в найрізноманітніших формах виступає естетична діяльність, а саме:

– формування прекрасної людини (з погляду її фізичної досконалості, духовних якостей, морального вигляду);

– діяльність, спрямована на досягнення естетичної досконалості у виконанні рухів;

– естетичне оформлення спортивних свят.

Варто враховувати також активно-творчий характер спорту, різноманіття естетичних переживань у спорті тощо.

Суттєвим складником олімпійського руху є його виховний вплив. Людина, яка займається спортом, знає що таке режим, дисципліна, повага до вчителя, тренера, товариша по команді та супротивника, вдячність глядачам. Спорт вищих досягнень виступає як одна з важливих специфічних сфер самореалізації й самоствердження особистості, як яскраве та унікальне видовище, що приковує до себе увагу мільйонів глядачів тощо.

Концепцію сучасного олімпізму, як відомо, сформульовано П'єром де Кубертеном. Він зв'язував олімпізм з ідеєю вдосконалення людини, людських відносин і суспільства на основі використання спортивних змагань і підготовки до них. При цьому Кубертен ураховував і неодноразово підкреслював двоїсту роль, яку спорт може відігравати в суспільстві. Спорт використовують і як засіб одурманення мас, розпалення міжнародних конфліктів, досягнення вузькокорисливих політичних цілей тощо. «Спорт, – писав Кубертен, – може збуджувати найблагородніші й найбільше низинні пристрасті. Він може викликати як безкорисливість і чесність, так і користолюбство; може бути лицарським та продажним, гуманним і жорстоким».

Однак основне завдання олімпійського руху Кубертен убачав у тому, щоб усіляко сприяти реалізації гуманістичного потенціалу спорту й запобігати можливості його антигуманного використання, негативного впливу занять спортом на здоров'я людини, її особистісні якості тощо.

Залучення підростаючого покоління до ідеалів і цінностей олімпізму – складна соціально-педагогічна проблема. Її розв'язання припускає як, мінімум:

1) формування в дітей і молоді міцних, глибоких знань про олімпізм й олімпійський рух, історію та сучасний стан;

2) формування в дітей і молоді не тільки декларативної, а й реальної орієнтації на ідеали й цінності олімпізму.

Найбільших успіхів у розв'язанні цієї проблеми в нашій країні (в інших теж) досягнуто у формуванні в дітей і молоді активного ставлення до занять спортом, прагнення до спортивного вдосконалення, до високих спортивних результатів. Цьому сприяє широка мережа різних спортивних секцій, гуртків і шкіл, регулярне проведення на різних рівнях (у тому числі й міжнародному) дитячих та молодіжних спортивних змагань, досить ефективна система не тільки морального, а й матеріального стимулювання високих спортивних досягнень, рекордів та перемог учасників цих змагань.

Але й щодо цього проблема ще нерозв'язана, оскільки більшість дітей і молоді залишаються поза сферою спорту. Учені зазначають (є всі підстави вважати ці дані досить завищеними), що число молодих людей, котрі активно займаються спортом, становить у школі 40 %, у технікумах – близько 25 %, у ВНЗ – трохи більше 15 %.

Ще менших успіхів досягнуто в розв'язанні інших завдань стосовно залучення підростаючого покоління до ідеалів і цінностей олімпізму та формування системи знань, зокрема про Олімпійські ігри й олімпійський рух; фізичну культуру та спорт; гуманістичний, соціально-культурний потенціал спорту, його роль у здоровому способі життя людини; концепцію, ідеали й цінності олімпійського спорту, їх роль у людських стосунках.

Опитування школярів, які проведено під час дослідження, виявили у край низький рівень їхніх знань про олімпійський рух, про основні принципи, ідеали й цінності олімпізму.

Складними виявися навіть прості питання про місце та термін проведення Олімпійських ігор. Опитування школярів проводили в проміжку між зимовими й літніми Олімпійськими іграми. Проте правильно назвати дату останніх зимових Ігор зуміли лише 28,6 %, 23 % юнаків і 14,1 % дівчат правильно назвали олімпійське гасло, а лауреатів призу «Фейр плэй» («Чесна гра») не назвав ніхто. Цікаво й те, що олімпійська освіченість школярів не залежить від того, займається дитина спортом чи ні.

Дослідження дають підставу відзначити, що ефективний засіб залучення молодого покоління до ідеалів та цінностей олімпійського руху, гуманістичного потенціалу олімпійського спорту – це впровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес шкільної молоді, залучення до цієї діяльності педагогів, батьків, представників комітету шкільного самоврядування, видатних спортсменів тощо.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Аналіз літературних джерел свідчить, що існує безліч підходів до визначення цінностей у суспільстві, однак найвищу значущість у будь-якій країні має людська особистість.

1. В основу сучасного олімпійського спорту закладено загальноприйнятні гуманістичні цінності, що забезпечило не тільки популярність олімпійського руху, а й зробило його наймасштабнішим соціальним явищем.

2. Упровадження олімпійської освіти в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів України – ефективний засіб виховання здорової, активної, цілеспрямованої та гуманістично орієнтованої особистості.

Джерела та література

1. Булатова М. М. Система олімпійської освіти в Україні / М. М. Булатова // Фізичне виховання в школі. – 2008. – № 1. – С. 40–43.
2. Георгиадис К. Теоретические основы олимпийского образования / К. Георгиадис // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – № 2. – С. 3–16.
3. Гуслистова И. И. Аксиологическое измерение олимпийского образования / И. И. Гуслистова // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : материалы XI междунар. науч. конгр. – Минск, 2007. – С. 20–22.
4. Кобринский М. Е. Олимпийское образование как средство гуманизации спортивной деятельности / М. Е. Кобринский, В. Высоцки // Олімпійський спорт і спорт для всіх : IX міжнар. наук. конгр. (Київ, 20–23 вер. 2005 р.) : тези доп. – К., 2005. – С. 17.
5. Столяров В. И. Олимпийское воспитание молодежи / В. И. Столяров // Возвращение к олимпийским идеалам. Олимпийское и спортивно-гуманитарное воспитание молодежи. – Харьков, 1992. – С. 29–32.
6. Усовская Э.А. Культурологический аспект олимпийского образования / Э. А. Усовская // Мир спорта. – 2006. – № 2. – С. 98–100.

Актуальність роботи. Сьогодні Україна – один зі світових лідерів у впровадженні олімпійської освіти в навчально-виховний процес. Однак просвітницька діяльність, залучення педагогів і батьків до виховання дітей та підлітків на ідеалах олімпізму залишається актуальним питанням. **Завдання роботи** – обґрунтування соціальної значущості впровадження олімпійської освіти в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів. Отримаємо такі результати роботи. Залучення юного покоління до ідеалів і цінностей олімпізму – складна соціально-педагогічна проблема. Її розв'язання припускає, як мінімум, формування в дітей і молоді міцних, глибоких знань про олімпізм та олімпійський рух, їх історію й сучасний стан; формування реальної орієнтації на дотримання ідеалів та цінностей олімпізму в повсякденному житті. Отже, можна зробити висновки, що в основу сучасного олімпійського спорту закладено гуманістичні цінності. Упровадження олімпійської освіти в навчальний процес – ефективний засіб виховання здорової, активної, цілеспрямованої особистості.

Ключові слова: олімпійська освіта, цінності, навчально-виховний процес.

Лидия Радченко. Олимпийское образование в учебно-воспитательном процессе: педагогическая ценность и социальная значимость. Сегодня Украина является одним из мировых лидеров по внедрению олимпийского образования в учебно-воспитательный процесс, что подтверждает актуальность темы, однако просветительская деятельность, привлечение педагогов и родителей к воспитанию детей и подростков на основе идеалов олимпизма остается нерешенным вопросом. Задачи работы заключаются в обосновании социальной значимости внедрения олимпийского образования в учебный процесс общеобразовательных учебных заведений. Получены такие результаты работы. Приобщение юного поколения к идеалам и ценностям олимпизма – сложная социально-педагогическая проблема. Ее решение предполагает, как минимум, формирование у детей и молодежи, крепких, глубоких знаний об олимпизме и олимпийском движении, их истории и современном состоянии; формирование реальной ориентации на соблюдение идеалов и ценностей олимпизма в повседневной жизни. Можно сделать такие выводы: в основу современного олимпийского спорта заложены общепринятые гуманистические ценности; внедрение олимпийского образования в учебный процесс является эффективным средством воспитания здоровой, активной, целеустремленной личности.

Ключевые слова: олимпийское образование, ценности, учебно-воспитательный процесс.

Lidiya Radchenko. Olympic Education in the Educational Process: the Pedagogical Value and Social Significance.

Relevance of the work. Today Ukraine is one of the world leaders in the implementation of Olympic education in the educational process. However, educational activities, involvement of teachers and parents to educate children of the ideals of Olympism is a topical issue. Objectives of the work. Justification of the social significance of introduction of Olympic education in the educational process of secondary schools. The results of the work. Joining the young generation to the ideals and values of Olympism is a serious socio-pedagogical problem. Its solution requires at least the formation of children and young people: strong, deep knowledge of Olympism and the Olympic Movement, their history and present state; forming a real focus on compliance with the ideals and values of Olympism in everyday life. Conclusions. The basis of the modern Olympic sport laid accepted humanistic values. Introduction of Olympic education in the learning process is an effective means of educating the healthy, active, purposeful person.

Key words: Olympic education, values, education process.

УДК 796-053.7:617.75-085`

Алла Алёшина

Современные представления о комплексной физической реабилитации школьников с близорукостью

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки (г. Луцк)

Постановка научной проблемы и её значение. Рост заболеваемости близорукостью отмечен во всех странах мира, особенно в индустриальных, с высоким темпом развития промышленности. В США за прошлые три десятилетия она повысилась от 25 % до 33 %. Частота распространения миопии в Украине колеблется от 6 % (южные районы) до 30 % (центральные районы), а инвалидность (1-й и 2-й групп) с тяжелой патологией глаз составляет приблизительно 0,13 % от всего состава населения [1; 3; 5].

С каждым годом растет количество детей, у которых при влиянии неблагоприятных факторов могут возникнуть проблемы со зрением, при этом наиболее часто нарушение зрения провоцируется близорукостью. Близорукость у школьников колеблется от 2,3 до 41 % [1; 3; 5; 11].

Анализ исследований по этой проблеме. Анализ научно-методической литературы, посвященной вопросам и проблемам физической реабилитации школьников с близорукостью, показал, что более полно изучены причины возникновения зрительных расстройств, разработаны пути их коррекции при соблюдении основ гигиены, режима дня. В литературе имеется незначительное количество работ, отражающих организацию помощи детям с функциональными нарушениями зрения (близорукостью) в условиях школьного обучения [1; 6; 10; 12].

До настоящего времени не существует программ физической реабилитации, направленных на восстановление и предупреждение нарушений зрения школьников общеобразовательных школ в режиме учебного дня, когда зрительная нагрузка особенно большая.

Цель работы – изучить проблему физической реабилитации школьников с близорукостью на современном этапе.

Изложение основного материала и обоснование полученных результатов исследования. Нарушения зрительных функций при близорукости сопровождаются отклонениями в сохранении осанки, нарушениями пространственных образов, самоконтроля, саморегуляции координации движений, искривлением позвоночника, плоскостопием, слабостью дыхательной мускулатуры, заболеваниями органов дыхания и сердечно-сосудистой системы, неврозами, быстрой утомляемостью и др. [1; 2; 8].

Большинство работ специальной научно-методической литературы, отражающих реабилитацию у слабовидящих детей, описывают реабилитационные мероприятия в организованных группах детских садов, детей младшего школьного возраста и более старших, в специализированных интернатах, учащихся средне-специальных учебных заведений и студентов вузов [2; 4; 5; 10].

Лечебно-восстановительная работа тесно связана с педагогической работой [2; 5; 7; 10] и предполагает:

- раннюю всестороннюю диагностику нарушения зрительных функций, позволяющую выявить степень, характер и причины дефекта;
- проведение лечебных и оздоровительных мероприятий, необходимых для восстановления нарушенных зрительных функций;